4/12

Czasopis

Białoruskie pismo społeczno-kulturalne, poświęcone zagadnieniom współczesności, historii, literatury i sztuki, miejsca człowieka w świecie.

Nr 4 (252). Красавік – kwiecień 2012. http://czasopis.pl ■ *Cena 5 zł* *(w tym 5% VAT)*

Матушка Антаніна Троц-Сасна і настаяцель рыбалаўскага Касмадзям'янскага прыхода Рыгор Сасна – стваральнікі Музея матэрыяльнай культуры „Бацькаўшчына” *(стар. 50)*

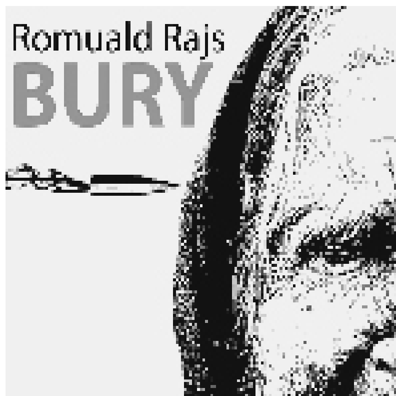

Шаноўныя Чытачы, Супрацоўнікі, Сябры!

Жадаем Вам спакойных, вясёлых і сямейных Велікодных Сьвятаў. Хай гэты сьвяточны час напоўніць Вашы сэрцы радасьцю, аптымізмам, а нашу грамадзкасьць – верай у лепшую будучыню.

Рэдакцыя

W numerze:

Sytuację, gdy państwo ustanawia święto „Żołnierzy Wyklętych” i nie dąży do zadośćuczynienia ofiar rehabilitowanego dowódcy, uważam za haniebną... (str. 19)

Першыя вершы Янука Дарашкевіча з’явіліся ў „Нашай ніве” ў 1909 годзе. Ён падпісваў іх псеўданімам Каршун, а пасля – Янук Д. Пра ш... (str. 39)

На вокладцы: матушка Антаніна
і а. Рыгор Сасна з Рыбалаў
Фота Міры Лукшы

Юрка Хмялеўскі

Ад Рэдактара. Пагроза спынення легендарнага фестывалю Басовішча і пошукі новага яго арганізатара паказалі, якое на самай справе ёсць цяпер наша асяроддзе. Мы – грамадскія дзеячы ці журналісты – часта даказваем, што ў „шматкультурным” Падляшскім ваяводстве наша меншасць найбольшая і вельмі актыўная ў многіх дзялянках жыцця. Маем жа процьму розных арганізацый, свае газеты, часопісы, іншыя выданні, таксама радыё- і тэлеперадачы. Маем яшчэ чыноўнікаў і палітыкаў, якія – асабліва ў час выбараў – прыкідваюцца быць рэпрэзентантамі „mniejszości białoruskiej”.

Ну, добра, панове – калі мы такія моцныя, дык чаму не ўмелі справіцца як трэба з пытаннем Басовішча? На жаль, ніводная з нашых арганізацый не кінула ратавальнага кола Беларускаму аб’яднанню студэнтаў. Маладыя дзяўчаты і хлопцы не па сваёй віне апынуліся ў такой складанай сітуацыі, але нельга было пакідаць іх самім сабе ў бядзе.

Можна было пазбегчы цяперашніх праблем у БАСе, каб у пару асяроддзе пацікавілася, ці студэнты ў змозе справіцца найперш з нарастаючымі бугхалтэрыйнымі працэдурамі, ці ўмеюць яны згодна з заканадаўствам выдаткоўваць фінансавыя датацыі. Аказалася, што ранейшыя падобныя праблемы, якія напаткалі спярша БГКТ, а пасля выдаўцоў „Нівы”, не сталі дастаковым сігналам, каб перасцерагчы іншых. Дарэчы, ніхто пра гэта і не думаў. БГКТ, шчаслівае, што ўдалося яму ператрываць найгоршы час (ім жа спынілі на тры гады датацыі, хаця знайшлі выхад і з такой сітуацыі), надалей вядзе сябе даволі арагантна ў дачыненні да іншых арганізацый. Таксама і ў „Ніве” пасля судовага працэсу пільнуюць выключна сваіх спраў.

Я ўжо тут пісаў, што як дырэктар Гміннага цэнтра культуры ў Гарадку ўжо пару гадоў таму перасцярагаў арганізатараў Басовішча і прапанаваў ім не толькі суарганізацыйную дапамогу, але і вядзенне фінансавай дакументацыі. Таксама цяпер, калі быў аб’яўлены міністэрствам дадатковы конкурс на атрыманне гранту дзеля правядзення фестывалю сёлета, я пацікавіўся быў, ці мая ўстанова магла б падаць заяўку. Прымаць удзел у конкурсе маглі, аднак, толькі няўрадавыя арганізацыі. Праўда, нам, як гарадоцкаму асяродку культуры, напэўна складана было б арганізаваць яшчэ адзін, прытым вялікі фестываль, але калі б не было іншага выхаду, мы далучыліся б і да студэнтаў...

БАС у хадайніцтве за Басовішчам знайшло наканец партнёра не сярод сваіх, беларусаў, але ў польскім моладзевым згуртаванні з Беластока. Праўда, партнёр гэты, а папраўдзе цяпер галоўны арганізатар, выглядае даволі сур’ёзна. Гэта ёсць штатная культурна-грамадская арганізацыя, значыць – фірма. Ладзіць яна маштабныя мерапрыемствы, такія як студэнцкія Ювеналіі ці фестываль Up To Date. Нядаўна ад беластоцкага магістрату арэндавалі яны пляц з будынкамі па вул. Венглёвай, дзе намерваюцца стварыць нейкі Трансгранічны цэнтр культуры. Напісалі ўжо праект у рамках Праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва Польшча – Беларусь – Украіна з планаваным бюджэтам больш за чатыры мільёны еўра. Гэта табе не жарты ў параўнанні з 90 тыс. зл., якія ласкава міністэрства выдзеліла на арганізацыю Басовішча-2012.

Вядома добра, што наогул знайшоўся нейкі выхад і ёсць шанс, што культавы ўжо рок-фестываль у падгарадоцкім Барыку адбывацца будзе надалей. Жаль, аднак, што прынамсі ў арганізацыйным кшталце будзе ён менш беларускі. Бо гэта польская, а не беларуская, арганізацыя фармальна будзе цяпер дзейнічаць дзеля „падтрымкі і развіцця тоеснасці беларускай нацыянальнай меншасці, асабліва сярод прадстаўнікоў маладога пакалення” (гэта асноўнае патрабаванне міністэрства).

Затым, выглядае на тое, што не так самі беларусы, як палякі бяруцца ўжо за беларускую справу. Да дзеячаў беластоцкага культурна-грамадскага згуртавання не маю я ніякіх прэтэнзій. Відаць, што шчыра хочуць дапамагчы. Напэўна не праявілі гэтай ініцыятывы дзеля грошай, бо бюджэт Басовішча не ёсць жа такі вялікі. Але можна заўважыць, што ў Польшчы з дзяржаўных грошай, якія размяркоўваюцца на беларускую культуру і наогул на беларускую справу, жывуць не так беларусы, як палякі. Асабліва гэта відаць у выпадку буйных праектаў кшталту БелСату ці Радыё Рацыя.

Сакрат Яновіч у сваіх пастаян-

ных фельетонах, публікаваных на нашых старонках, безупынна паказвае заняпад беларускай чыста грамадскай і шчырай актыўнасці. Паўтарае – і ў гэтым нумары таксама – што тая актыўнасць праяўляецца передусім у „змаганні за казённыя грошы з усякіх дзяржаўных бюджэтаў на культуру беларускай нацыянальнай меншасці”. І гэта праўда, што беларуская актыўная дзейнасць на Беласточчыне трымаецца найперш на фінансавых датацыях. Забяры казённыя грошы – ахне ўвесь беларускі рух. Але вялікім спрошчваннем ёсць называць гэта „жыццём з грошай на беларускую культуру”. Бо ідуць яны не так на штаты, як менавіта на культурную дзейнасць – фестывалі, канцэрты, выданні, канферэнцыі... Не звяліся ў нас таксама людзі, якія аўтэнтычна і шчыра аддаты беларускай справе, прысвячаючы на гэта шмат часу па-за прафесійнай працай. Такія асобы прысутнічаюць таксама на старонках нашага выдання, як хаця б Лена Глагоўская, якая як універсітэцкі выкладчык працуе не толькі са студэнтамі і для навукі, але якраз для беларускасці. Вядома, у вольны ад прафесійнай працы час.

Наогул, у параўнанні з палякамі мы працуем – дадаткова – зашмат. Але каб так не рабілі, не было б каму пісаць і выдаваць беларускіх кніжак, перыёдыкаў, арганізоўваць мерапрыемствы ці заняткі на беларускай ніве. Без такой вялікай ангажаванасці наш грамадскі рух не быў бы такім разгорнутым як цяпер. Праўда, у гэтым руху мала ўжо звычайных людзей па-за самімі арганізатарамі, журналістамі і абслугай. Але так цяпер усюды.

Скажу яшчэ пра сябе, бо і я працую зашмат. Прайшлі ўжо тры гады, калі стаў я дырэктарам Дома культуры ў Гарадку. І ўвесь гэты час разглядаюся за кімсьці, хто мог бы мяне заступіць у „Ч”. На жаль, ніхто надзейны яшчэ не паявіўся. Таму вымушаны я працаваць па-за часам сваёй асноўнай працы, часта і ў суботу, нядзелю. Інакш, выданне нашага штомесячніка пэўна трэба было б спыніць. Пасля больш дваццаці гадоў...

Памыляецца, аднак, той, хто дзяржаўныя датацыі на беларускую культуру бачыць як толькі грошы на штаты, на пражыццё. Нядаўна пераканалася ў гэтым мая знаёмая, якая прыдумала працаваць для беларускай культуры і з гэтага жыць, значыць – з датацый. Расчаравалася, калі ў міністэрстве адназначна сказалі ёй, што іхнія датацыі – не на хлеб і штодзённыя пакупкі, але як кампенсацыя выдаткаў і высілку пры паўставанні чагосьці канкрэтнага і толькі на карысць умацавання тоеснасці беларускай нацыянальнай меншасці. ■

Сакрат Яновіч

Мая беларуская адзінота. Давялося доўга жыць на гэтым свеце і перадаць усю сваю энергію беларускай справе і нацыянальнай культуры. Напісаў нямала кніжак, сотні тэкстаў ва ўсякія часопісы, газеты. На маё цяперашняе здзіўленне, наклікаў я на сябе толькі нянавісць замест спадзяванага прызнання. Тое, што ўлады мяне не прызнаюць, можна зразумець, але тое, што ўсяляк ігнаруюць мяне беларускія дзеячы – цяжка прыняць да ведама. Хоць можна і тое апраўдаць змаганнем іх за казённыя грошы, якія перахопліваюць з усякіх дзяржаўных бюджэтаў на культуру беларускай нацыянальнай меншасці.

У процьме ворагаў майго таленту застаўся прыяцелем адзін Лёнік Тарасэвіч. Толькі ён успамагае мой бедны старэчы лёс, будучы ў гадах майго старэйшага сына Вячаслава. Мая жонка Таня пакутуе невылечным альцхаймерам, а я сам ужо дваццаты год жыву на частых уколах інсуліны як дыябэтык.

Наведваюць мяне Юрка Хмялеўскі, Лёнік і даволі часта переклад-

чыкі маіх кніжак, заходнія даследнікі маёй творчасці, таксама і палякі, але ніколі беларусы. Не будзь прарокам у сваёй айчыне! Цябе тут могуць укрыжаваць, замучыць.

У мае семдзесят пяць з паловай гадоў і будучы аўтарам шматлікіх кніжак, якія чытаюць у свеце на розных мовах, апошнім часам нават на мове эсперанта, ведаю, што ніхто з маіх равеснікаў або маладых не можа раўняцца са мною. І гэта адна з прычынаў вясковай нянавісці да мяне, асабліва „деревенских" прафесараў і недавучаных журналістаў, выпадковых. У нас зашмат штучных дактароў навук, няздольных ахопліваць сваім малым інтэлектам прынамсі еўрапейскую культуру, асуджаных на польскамоўе або расейшчыну.

Ёсць парадокс у тым, што бацькі імкнуцца пагадаваць сваіх дзяцей на інтэлігентных людзей, адначасова ведаючы, што нідзе не любяць разумных. Надзвычай трапна апісаў тое яшчэ ў дзевятнаццатым стагоддзі расейскі пісьменнік Грыбаедаў у драматычным творы „Горе от ума". Звычайны чалавек лічыць, што інтэлігент – гэта гультай, дармаед. Мой крынкаўскі сусед зазлаваў, калі я задумаў падарыць яму сваю кніжку. – *Усадзі ксёнжку сабе ў сраку!*

На яго думку, школы існуюць толькі дзеля таго, каб лёгкахлебна жыць! Каб не араць і не сеяць, і мець дарэмны хлеб.

У свае гутаркі з Юркам і Лёнікам безупынна запыняюся на неіснаванні нашай нацыі. На тым менавіта, што на беларускай тэрыторыі жывуць выпадковыя чалавекі без нацыянальнага пачуцця, без пачуцця бацькаўшчыны. Відаць гэта, як нашы людзі лёгка пазбываюцца племянных сядзібаў, вёсак і мясцінаў. Застаюцца могілкі дзядоў, зарастаючыя маладнякамі. З Крынак выехалі ў свет цэлыя пакаленні і сёння ўжо амаль ніхто не наведаў на Дзяды замшэлыя могліцы пад Шыбенічнай гарою.

Быў народ беларускі і няма народу беларускага. Жылі людзі, бы тыя яцвягі, і няма. Засталіся цёмныя курганы ды дзікі звер у гушчавінах.

Хто вінаваты, што мы, беларусы, непатрыёты? Што нараджаемся сіротамі. Вінаваты наш цяжкі лёс, паншчына нядаўняя ды ўчарашні саветызм, калхозніцтва? Мужыцтва і ганьба быць беларусам? Няма падобнага да нас народа ў свеце, які ненавідзіць сам сябе. Марыць аб тым, каб памерці, знікнуць з мапы. Ненавідзіць нават таго савецістага Лукашэнку, дзякуючы якога закаханасці сталінскім уладніцтвам, існуе дзівосная Рэспубліка Беларусь.

Як мы, беларусы, жывем, бы нейкія вылюдкі на смех свету, ненавіднікі самім сабе?! Дайшло да таго, што нават тыя рускія маскалі апавядаюць пра нас салёныя жарты. І гэта нам, ідыётам, вельмі падабаецца. Слаўныя мы на ўвесь дэбільны абмежак чалавецтва. Бо мы не нацыя, мы чамусьці ганарымся тым, што гадуем сваіх дзяцей на чужынцаў, на ворагаў у сваю хату.

Прабачце мне злосць і роспач! Цяжка цярпець ганьбу ад сваіх. ■

Tamara Bołdak-Janowska

2. A idzi ty pad chaleru...

Jest taka nasza cudna piosenka pt. „Wiosaczka", z refrenem: *U carkwie wiaskowaj szlub z taboj my brali, pierad Boham i pierad ludźmi. I żurbu, i radaść papałam dzialili, wiek u luboŭji prażyli.*

Dzialili papałam i żurbu, i radaść. Jeśli nie dzialili, to była to pomyłka, a nie związek na dobre i na złe.

Nie każda kobieta ma dziś wysłowione wymagania.

W folklorze zawarty jest ład danego narodu. W powyższym refrenie zawiera się cudna treść, biorąca pod uwagę wspólną starość. Taką bez odlotów starych dupków.

Gdyby tak było. Tak jednak bywa.

Chciałabym, aby było właśnie tak, jak w tym refrenie, łaskawym dla starych par, które pamiętają, że

się związywały na dobre i na złe. Za dużo chcę?

Chcę tak, jak chce kobieta.

Znowu powołam się na folklor, na słowa piosenki: *Czuża chata ni maja, ni maja, ni maja. Ja dziaŭczyna ni twaja, ni twaja, ni twaja* (słowa te śpiewali i wciąż śpiewają również nasi Ukraińcy).

Należą się słowa najwyższego szacunku dziewczynie, kobiecie, która uznaje te słowa za własne. Mężczyzna, który usłyszy jej „nie", zazna relacji z tą prawdziwą żeńskością, jaką – pisząc ten szkic – mam na myśli.

Męski żonaty mężczyzna nie dogadza sobie, poszukując lolitek. Niemęski pozostaje gówniarzem, tyle że siwym. Wymieni sobie starą żonę na kurkę, a potem jeszcze raz, i jeszcze raz, pozostając przy określonym typie kobiety – kurki, czyli mając zawężone pole widzenia w stosunku do człowieka płci żeńskiej.

Może ktoś się żachnie, że cytuję piosenki. Lubię folklor, szczególnie białoruski, i lubię muzykę klasyczną, która przecież ssie z folkloru, a jeśli folklor umiera, to muzyka klasyczna, zwana poważną, zwyczajnie zdycha. Reszta to decybele i głupie słowa, jakieś miau miau, hau, hau, i dla mnie nie istnieje. To już się nie zmieni i nie jest związane z wiekiem. Nigdy nie słuchałam popkulturowej sieczki, nawet w liceum. To była dla mnie strata czasu. Słowa do popkulturowej muzyki zmarniały – bierze się dwa słowa i klepie się jak mantrę pod dwa takty. Nieznośne brzęczenie! Lubię folklor białoruski, ponieważ są w nim mądre, a przede wszystkim etyczne słowa, a słowa te stanowią zapis poezji, czutej przez ogół, kształtowanej wiekami.

Dawniej, o czym donosi Simone i ja natykałam się na to – niemłodzi pisarze oskarżali – notorycznie – niemłode kobiety, że mają „obwisłe cycki". I co z tego! Po porodzie to sprawa normalna, a jeszcze normalniejsza po kilku porodach. Cycki służą nam dwojako – pieszczą je męskie dłonie, pieści męski wzrok, ale przecież służą nam również przyrodniczo. Dzieci z nich ssą i rosną. Ty też, niemłody i stary człeku pióra, wyssałeś życie z cycków i uczyniłeś je obwisłymi, więc nie hucz tak głupawo sobie samemu o drugiej ludzkiej osobie!

Coś mi przyszło na myśl – jazda na rowerze. Od czasu, kiedy on i ona mogli fruwać na swoich rowerach, doznawali tego samego uczucia: śmigania w dal, z wiatrem na policzku, uchu i we włosach. Czuli – identyczne.

Zdarzeń typu jazda na rowerze jest dużo. Mają moc łączenia płci. Pływanie, na przykład, tak łączy. Jazda konna tak łączy. Łączy taniec w parach. Osobne podskakiwanie w popkulturowych rytmach rozdziela. Podskakiwanie, kochane promile, ululanie się i buch pod stół. Podskakiwanie i pigułki gwałtu. Podskakiwanie i marycha, i gwałty. A bo dziewczyny są do wyrwania i sponiewierania.

Lektury książek, powstałych w ubiegłych wiekach, nie łączą płci, gdyż mężczyzna sam siebie w nich pielęgnuje, dopieszcza własną postać, wybujałą ponad wytrzymałość płci żeńskiej! Dziś tak pisać już nie można, panowie, ale zamiast pisania mamy wasze wybuchy pokrewne: podskakiwanie i buch pod stół, tabletki gwałtu i robimy swoje, ale ewentualnie potem to opiszecie, no więc mamy i wasze pisanie – takie jak zachowanie, czyli nie mamy waszego pisania. Gdzie jest wasze, panowie, pisanie?!

W systemach patriarchalnych mężowie pielęgnują własne dziwactwa, własne zło, odrywając się od wspólnych uczuć. IV Rzesza popkultury usiłuje to kontynuować, szczególnie w literaturce, tak jakby wolna i dumna kobieta jeszcze się nie narodziła.

Jeszcze długo będzie mi towarzyszyć w szkicach klimat z książki Simone de Beauvoir. Nie we wszystkim zgadzam się z nią.

Opisywała, drwiąco, dotychczasową męską pisarską twórczość, odmawiając znaczenia starczej twórczości, kiedy autor kostnieje i powtarza się.

Inaczej jest z twórczością żeńską, czego Simone nie brała pod uwagę, ponieważ przez całe wieki płeć męska zawłaszczała przestrzeń pisarską, zabraniała kobietom kształcenia się, zatem i twórczości. Kiedy pisała „Starość", granica starości była wczesna – czterdziecha to już była starość, a co dopiero pięćdziesiątka czy sześćdziesiątka! Obecnie sześćdziesiąt pięć lat to jeszcze nie starość, jeśli oczywiście człowieka nie zatyrano lub jeśli sam się nie zatyrał.

Kobiety, jeśli nie są zatyrane, w wieku takim nie wyglądają tak staro, jak wyglądały ich babki, a nawet matki. Ponadto – umysł kobiety zyskuje zmysł syntezy wraz z wiekiem i nie przestaje być chłonny, młody, zatem pisarki nie wyczerpują się na starość, tak jak wyczerpywali się pisarze. Pisarze wyczerpywali się przy temacie – „starość", bo się jej bali, a kobiety starości się nie bały i nie boją, bo stara kobieta to jeszcze kawał kobiety, do życia i do opowiedzenia (wciąż: do opowiedzenia), a nie do uporczywego poniechania. Ja to obserwuję. Lubię stare kobiety w pełni sił intelektualnych, a pełnię tę kobieta osiąga na starość – jeśli osiąga, jeśli nie pogrąża się w demencji. Demencja to odrębny problem.

Czy kobieta dzisiaj, wiążąc się z mężczyzną, może mieć pewność, że zestarzeją się razem? Mężczyzna, wciąż stawiając na swoją zacofaną patriarchalną wolność, wymieni ją na „nowszy model"? Obecnie ten system patriarchalny trwa – to mężczyzna jest wolny – ja to obserwuję. Mężczyzna jest wolny, krzywdząc. Jest to oczywiście pewien typ mężczyzny, ten dominujący w życiu społecznym. W minionych wiekach wolność kobiety ulegała w związkach małżeńskich drastycznemu ograniczeniu. Nie miała nic do powiedzenia, a szczególnie na starość. Drugi typ mężczyzny też nie miał nic do powiedzenia. Pisarstwa nie uprawiał. Co jest?

Jest to, co jest – dominacja jednej wygodnickiej mentalności.

Życie starej wiedźmy, jej mówienie lub opisywanie własnego ostatniego etapu życia – to obecnie konieczność

ność! Jedna Simone sprzed kilkudziesięciu lat nie wystarczy. To wszystko byłoby filozoficznie nowe i piękne! Piękne ze względu na smakowanie życia, a filozoficznie nowe, bo bez religijnych odlotów, terapeutycznie łagodzących śmierć przy pomocy bajek, wymyślonych przez bojaźliwego mężczyznę. Taka starą wiedźmę mam na myśli. Simone zaobserwowała, że podczas gdy starzy mężczyźni wariują na punkcie seksu i gonią za lolitkami, stara wiedźma pozostaje w zgodzie z własnym ciałem, tak pogardzanym przez rówieśnika – typa dominującego, nadającego ton w tych sprawach.

W białoruskim folklorze istnieje stara wiedźma, w piosence „Stara baba", o czym mówiłam w innym szkicu. Istnieje tam miło, z poczuciem humoru, z pragnieniem znalezienia „kawalera" dla siebie w zbliżonym wieku.

Tołstoj nie konsultował ze swoją starą sprawy rozdania całego majątku chłopom. To Sofia miała rację, gderając, że chce ją zostawić w nędzy na starość. Nic z nią nie ustalał, nie rozmawiał, a w końcu uciekł od swojej gderającej starej i zmarł na stacji Ostapowo. Simone de Beauvoir zwraca uwagę na myśli samobójcze Sofii – pisała w dzienniku, że rzuci się pod pociąg, jak ta Anna Karenina, postać stworzona przez męża pisarza. Koszmarna sytuacja braku rozmowy, relacji i matni! Mąż pisarz opowiada sytuację żeńskiej matni, a sam wpędza w matnię żonę. To luksusowa sytuacja dla pisarza, żyjącego w warunkach patriarchalizmu – może żyć w obłudzie, stwarzając pozory zainteresowania losem kobiety.

Pozory.

Zwróciłam się na fb do prezydenta Olsztyna, a chodziło o przegłosowanie w radzie miasta sprawy równego statusu płci, kiedy radni stawiali opór: to jak, Panie Prezydencie, będzie te równy status, czy nie? Prezydent odpowiedział, że obecnie do samych kobiet należy staranie się o to i tamto we własnej sprawie.

Od samych kobiet?! U Simone de Beauvoir znajduję zdumiewające zdanie, nadal nośne, nadal do realizacji: sprawy kobiet należą do spraw mężczyzn. Panie Prezydencie (ten czy inny, każdy, dziś i jutro), proszę nie stwarzać dla kobiet sytuacji matni! To beznadziejny mężczyzna nadal stwarza systemy polityczne, a w nich sytuacje żeńskich matni. Po upadku komuny nastąpiła próba powrotu do arcypatriarchalnego klimatu, do wypchnięcia kobiet z rynku pracy, do garów! Klimat ten trwa. I trwa to, na co zwraca nieprzemijającą uwagę Simone: pracodawcy (we wszystkich krajach świata), proponują pracę dla kobiet przed trzydziestym piątym rokiem życia. Reszta won! Matnia. Pisałam o tym wielokrotnie, jeszcze przed lekturą książki Simone de Beauvoir. Cóż. Politycy stali się popkulturowi i nie czytają książek starych wiedźm. ■

Кастусь Бандарук

Лукашэнка зноў усім паказаў фігу. Расстрэл Уладзіслава Кавалёва і Змітра Канавалава насуперак шматлікім просьбам і заклікам з самых розных бакоў выклікаў хвалю абурэння ва ўсім свеце. Зараз многія задаюцца пытаннем, ці не пара Еўразвязу перастаць раз і назаўсёды цырымоніцца з Лукашэнкам і дазваляць сябе абдурваць.

Калі двое маладых людзей яшчэ жылі, усе выступалі ў іх абарону як маглі. Гэта і аўтарытэтныя палітыкі, і праваабаронцы, і журналісты. Ніхто не цвердзіў, што яны напэўна невінаватыя. Я ў гэтым таксама не ўпэўнены. Усе прасілі не толькі з маральных меркаванняў, што смяротнае пакаранне негуманнае, але і таму, што яно робіць непапраўнай судовую памылку. Аднак Лукашэнка застаўся глухі на ўсе просьбы, лішні раз паказваючы сваю неча-

лавечнасць, а суд чарговы раз паказаў, што ён марыянетачны, што ён не кіруецца законам, толькі ўказаннямі зверху. Расследаванне было відавочна неаб'ектыўным, не былі заслуханыя і пачутыя ўсе аргументы адвакатаў і паказанні сведкаў. Не былі праведзеныя неабходныя, дадатковыя экспертызы. Суд падазрона спешна вынес прысуд і знішчыў усе матэрыялы следства, відавочна, каб справу закрыць раз і назаўсёды. Гэта яшчэ адзін аргумент на карысць таго, што Кавалёў і Канавалаў сталі казламі адпушчэння.

Пакаранне смерцю Канавалава і Кавалёва асудзілі ўсе каму не лянота: міністр замежных справаў Нямеччыны Гіда Вэстэрвэле і кіраўнік ведамства канцлера Ангелы Мэркель - Рональд Пафала, кіраўнік замежна-палітычнага ведамства Еўразвязу Кэтрын Эштан, прэзідэнт Еўрапарламента Марцін Шульц а таксама старшыня ПАРЭ. Нават у Маскве былі пратэсты супраць расстрэлу Канавалава і Кавалёва. Згодна дадзеным даследчыцкага цэнтра НІСЭПД, абсалютная большасць беларусаў не верыць у іхную віну. Наталля Радзіна піша, што стаўленне да справы Канавалава і Кавалёва – гэта барометр адносінаў грамадства да ўлады. Гэта паказчык таго, наколькі зараз вялікая прорва паміж рэжымам і грамадствам. Людзі не давяраюць гэтай уладзе, лічыць Радзіна. У дыктатара, які страціў давер з боку людзей, няма іншых рычагоў кіравання як толькі гвалт. З гэтым я цалкам згодзен. Я толькі не пагаджаюся з Наталляй Радзінай у тым, што прысуд Кавалёву і Канавалаву стаў прысудам Лукашэнку. Не згодны з ёю ў тым, што недавер да рашэнняў уладара спярша будзе выклікаць шок, затым глухое незадавальненне, а і нарэшце адкрыты пратэст.

Ды не будзе ніякіх пратэстаў. Беларусы на такое не здольныя. Ім абы не было вайны, абы была чарка і шкварка. Лукашэнка абыйграў і прынізіў Захад, грамадства альбо абдурыў, альбо запалохаў, і маючы адваката ды саюзніка ў Маскве, ён можа гэтак жа беспакарана кіраваць да канца сваіх дзён. З грамадскіх настрояў і з палітыкі Захаду, якая абмяжоўваецца ўсяго толькі касметычнымі санкцыямі, асуджэннямі і рэзалюцыямі, нічога не вынікае і не можы вынікнуць.

Мне вельмі падабаецца пазіцыя еўрадэпутата Марэка Мігальскага. Ён палітык, бадай, самы актыўны, самы ангажаваны ў беларускія справы. Я тут маю на ўвазе не толькі яго ініцыятыву „Пакінуць Лукашэнку на лёдзе", адабраць Беларусі права праводзіць чэмпіянат свету па хакеі. Мігальскі перакананы і выказаў гэта, даючы інтэрв'ю якраз для Радыё Рацыя цераз маю сціплую персону, што гэта з прычыны шматгадовай, непаслядоўнай і бяззубай палітыкі Еўразвязу Лукашэнка робіць што хоча. Беларусы па сутнасці пакінуты самі сабе ў сваёй барацьбе з рэжымам. Мігальскі не разумее, чаму было адкладзенае прыняцце рэзалюцыі і якія гэта станоўчыя сігналы схілілі да гэтага, калі расстрэл Канавалава і Кавалёва сведчыць якраз пра адваротнае. Ён эмацыйна даказваў у Еўрапарламенце, што непрыняцце рэзалюцыі будзе Лукашэнкам успрынятае як слабасць Захаду і яго чарговая перамога. Мігальскі лічыць, што ў значнай ступені якраз палітыка Еўразвяза адказная за тое, што рэжым Лукашэнкі дагэтуль існуе і адсюль Еўразвяз вінаваты і ў пакутах беларусаў. Гэта так. Але яшчэ больш вінаватыя за тых, хто не ўмее з ім справіцца – тыя, якія яго падтрымліваць. Так ці інакш, усе наступныя ахвяры беларускага рэжыму лягуць на сумленні і адных, і другіх.

З блогу на Радыё Рацыя (racyja.com)

Janusz Korbel

Żubr bez głowy i ogona. *Była tu puszcza, półtora tysiąca kilometrów kwadratowych kniei królewskiej, bory niebywałe, nie tknięte siekierą, tylko monarcha mógł sobie pozwolić na taką perłę swej korony, na luksus utrzymania ostatniej w Europie najprawdziwszej pierwotnej puszczy* [...] *Taka była puszcza mego*

dzieciństwa. Znikła z ostatnią dynastią. Niemcy za kajzera zaczęli, Poleszucy z okolicznych wiosek podchwycili i w te pędy także do lasu z siekierami, po nich nadleśnictwa państwowe i obce koncesje z piłami mechanicznymi, z tartakami, z Hajnówką całą, w końcu Niemcy za Hitlera, i chłopi, i partyzanci, wszyscy cięli las, tłukli zwierzynę, aż granicą przecięto tę perłę na dwoje, tu Białowieża sowiecka, a tu Białowieża polska – taką sztuką puszczę tłuką na makadam, psiakrew, na makadam...".

– Igor Newerly, „Zostało z uczty bogów"

Tymi słowami pisarz wracał gorzko do wspomnień z dzieciństwa w rodzinnej osadzie Zwierzyniec, konfrontując wspomnienia z rzeczywistością schyłku peerelu. W połowie drogi między Hajnówką a Białowieżą stał niegdyś drewniany dom myśliwski, wybudowany w niemieckim stylu, a przed nim żeliwny posąg żubra. Chociaż imperatorski, ruski on był, dumni byli z niego i mieszkańcy okolic, bo składał się na złożoną, wielokulturową historię. Wszak zaprojektował go Madziar. Miejsce to szczegółowo opisywał także na łamach „Czasopisu" nieoceniony kronikarz regionu Piotr Bajko. Kilka lat temu, gdy jechałem z Białowieży do Hajnówki, moim oczom ukazał się przedziwny widok. W miejscu gdzie stał żubr zobaczyłem jego korpus, a zamiast głowy plastikowy worek obwiązany sznurkiem.

A zaczęło się wszystko w czasach królewskich. W miejscu wielkiej, królewskiej zagrody łowieckiej „Teremiska", przy drodze do Białowieży, powstała w XIX wieku mała kolonia dla obsługi polowań. W 1862 roku wystawiono tam pomnik żubra na postumencie, dla upamiętnienia pierwszego polowania carskiego Aleksandra II. Pomnik zaprojektował Michaly Zichy, węgierski malarz, grafik i ilustrator, znany przede wszystkim dzięki współcześnie wydawanym na świecie albumom z niezmiernie śmiałymi jak na owe czasy szkicami erotycznymi. Towarzyszył przez wiele lat dworowi carskiemu. W 1915 roku pomnik został wywieziony do Moskwy, a w 1928, już bez oryginalnego postumentu upamiętniającego cara, na życzenie prezydenta przewieziono go do Spały, gdzie stoi do dzisiaj ku uciesze dzieci ciągających byka bynajmniej nie za rogi. W 2004 roku wystawiono w Zwierzyńcu stojący tam obecnie i widoczny z szosy pomnik żubra, zrobiony... ze sztucznego tworzywa. Lepszy rydz niż nic. Tworzywo to nie żelazo i wkrótce po odsłonięciu pomnika żubr stracił głowę, uderzony spadającą gałęzią. Przez kilka dni, ku uciesze podróżujących szosą, w miejscu żubrowej głowy widniał duży plastikowy worek! Tak to natura rzeczy pokazała, że co oryginał, to oryginał. Od kilku lat myśliwi z całego kraju zbierają łuski, które po przetopieniu mają posłużyć do stworzenia wiernej repliki pierwowzoru. Na drogi odlew nie ma jednak na razie pieniędzy, a oryginał stoi sobie w odległej Spale... Swoją drogą, czytając o tych łuskach myślę, ile to zwierząt musiało oddać życie za pomnik ku swojej czci (kopię zresztą)...

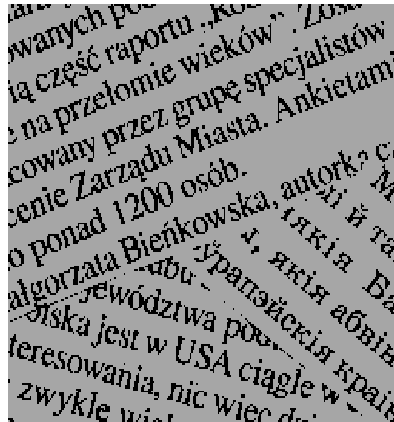
Internetowa Encyklopedia Puszczy Białowieskiej

Pomnik żubra postawiony w 1862 r. Zdjęcie z początku XX w.

Pod koniec XIX wieku łowczy Hans Auer wybudował w Zwierzyńcu na potrzeby carskich polowań bogaty, eklektyczny, drewniany pawilon myśliwski w fantazyjnym stylu starogermańskim, jak o nim napisał Karol Karpowicz, kolekcjoner owadów, ostatni gospodarz Czombrowa nad Świtezią (pierwowzoru mickiewiczowskiego Soplicowa, którego hotelowa wersja spłonęła niedawno w Białowieży). Zatrzymywali się tu także Eliza Orzeszkowa, Zygmunt Gloger, Henryk Sienkiewicz i Wacław Sieroszewski. Tutaj właśnie dzieciństwo spędził cytowany na wstępie syn czesko–rosyjskiego rodu łowczych białowieskich, znany pisarz Igor Newerly, który wymienia Puszczę na początku wspomnieniowej powieści, a o klimacie pawilonu myśliwskiego i swoim dziadku Józefie tak pisze: *Gabinet dziadka – tu się brało lanie i dobre rady i tu się dopiero czuło mężczyzną, w tym zapachu cygar i skóry, między rzędami flint i sztucerów za szkłem a wiązką kordelasów i trąbek na ścianie, w obecności wielkich ksiąg z obrazami w najżywszych kolorach o wszyściutkich zwierzętach i ptakach, o każdym drzewie i każdej roślinie.* Po pawilonie pozostały tylko wspomnienia i fotografie, gdyż spłonął w roku 1935. Region Puszczy to jedno wielkie pogorzelisko. Dzisiaj w Zwierzyńcu stoi nowszy budynek, zajmowany przez osoby pracujące w Ośrodku Hodowli Żubrów, wzniesio-

ny po pożarze na miejscu poprzedniego, a w jego otoczeniu rośnie grupa starych dębów. Tych samych, które widnieją na fotografiach z czasów carskich, koło pomnika. Głowę żubrowi wkrótce doklejono. Niedawno jednak przytrafiła się plastikowej kopii króla puszczy kolejna przygoda. Tym razem chyba jacyś chuligani odłamali na pamiątkę jego ogon. Nikt nie zakrył zadu plastikowym workiem i pomnik świecił długo białą plamą zamiast ogona.

Ilekroć tamtędy przejeżdżałem, myślałem o tym, jak bardzo różnią się nasze dzieła od tych sprzed stu chociażby laty oraz jak brzydko starzeją się nowoczesne materiały. Najbiedniejsza nawet chata w miarę upływu czasu nie traciła swego szlachetnego charakteru – bo powstała z konieczności, potrzeby życiowej i mogła budzić smutne refleksje nad losem biednego właściciela, ale nie śmieszyła. Plastikowy żubr, któremu co jakiś czas coś odpada, stał się dla mnie alegorią naszego bylejakiego plastikowego świata. ■

Opinie, cytaty

Пра вынікі перапісу насельніцтва

Яўген Вапа, старшыня Беларускага саюза ў РП:

– Пры тым, што было шмат засцярогаў да перапісу, гэты вынік паказвае, што беларусы ёсць беларусамі. Але трэба ўлічваць, што гэта не быў поўны перапіс насельніцтва, а толькі такое апытанне. Таму я прыняў гэтыя вынікі са спакоем.

Мікола Павільч, войт гміны Нараўка:

– Метад, з дапамогай якога праводзіўся перапіс, не быў пэўным, таму ён абсалютна не адлюстроўвае рэчаіснасці. Нас усё ж такі становіцца менш. Калі я прыйшоў на працу ў 1983 годзе, было 3700 жыхароў, а на сёння іх колькасць складае 1700 чалавек.

Лявон Малашэўскі, войт гміны Дубічы-Царкоўныя:

– Канешне, колькасць людзей паменшылася, частка старэйшых памерла, маладзейшыя паехалі за мяжу, частка не запісалася беларусамі. Засталася стабільная колькасць, якая свядома сябе прылічвае да беларускай меншасці.

Прафесар **Алег Латышонак**:

– Пра тое, што колькасць слянзакаў узрасце, я ўвесь час паўтараў, бо гэты працэс абсалюта відавочны – гэтая этнічная група мацнее. Вельмі цікава, як гэта пабольшала ўкраінцаў. Дзе шукаць гэтую прычыну? Амаль няма літоўцаў, хіба выпаравалі.

Кастусь Бандарук:

– Я не пагаджаюся з вынікамі перапісу ў пытанні датычным нацыянальнасці і мовы. Лічу іх сведама ці нясведама паніжанымі на палову. Гэты перапіс прыблізна гэтак варты даверу, як і вынікі выбараў у Беларусі. Там не дураць сабе галаву рэальным высвятленнем настрояў і падтрымкі кандыдатаў. Пішуць лічбы, якія трэба напісаць. Так і тут. А што нехта не пагаджаецца – яго праблема.

Радыё Рацыя, 22 сакавіка 2012

Bernard Gaida, przewodniczący zarządu Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce:

– Bycie mniejszością to nie jest konkurs na liczby. Nie zależy nam, żeby w kolejnym spisie było nas 200 tys., bo my nie definiujemy się przez liczbę, ale tożsamość.

Norbert Rasch, przewodniczący Zarządu Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim:

– To, że jest nas mniej, nie oznacza, że będziemy mniej aktywni. Myślę jednak, że z wyników spisu rząd powinien wyciągnąć wnioski. Skoro dziesięć lat temu było nas więcej, to powinien pomóc, żeby mniejszość nie musiała się kurczyć.

„Nowa Trybuna Opolska", 23 marca 2012

– Po raz pierwszy w naszym regionie została nagrodzona książka białoruska i cieszę się, że ja tego dokonałem. Nagroda jest dla mnie całkowitą niespodzianką. (...) Ja nie jestem takim zdyscyplinowanym pisarzem, jedynie od czasu do czasu pisuję. Zaczynając nigdy nie zaklinam się, że muszę to skończyć. Z reguły różnie z tym bywa. W tej chwili rzeczywiście pracuję nad tekstem, mam pomysł. Wiem, co i jak napisać. Ta praca jest już zaawansowana, ale kiedy wyjdzie – nie wiem.

Michał Androsiuk, laureat Nagrody Literackiej Prezydenta Białegostoku za 2011 r., „Kurier Poranny", 4 marca 2012

– Jestem prawie Podlasianin. Jest tu trochę dziko, mistycznie, taka duchowość katolicka wojuje z tą prawosławną, ale także z moją ateistyczną. To wszystko jakoś się ze sobą ustawia, nakłada na siebie. Bywa także bardzo inspirujące. Podejrzewam, że nigdzie, w żadnym innym regionie, nie ma tylu samorodnych szaleńców, co na Podlasiu. Oczywiście w takim pozytywnym rozumieniu tego słowa. To jest takie szaleństwo kreatywne, sprawcze, twórcze. Wielu tu takich spotkałem.

Jan Kamiński, laureat Nagrody Literackiej Prezydenta Białegostoku za 2011 r., „Kurier Poranny", 4 marca 2012

Z informacji zespołu monitorowania rasizmu i ksenofobii w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych wynika, że w 2010 roku w kraju odnotowano 78 takich przypadków, z czego większość wymierzona była w mniejszości narodowe i etniczne (lwia część – w żydowską). W 2011 roku ten sam zespół zarejestrował już 90 przestępstw nienawiści, z czego 10 miało miejsce w Podlaskiem. Prezes Centralnej Rady Romów w Polsce Stanisław Stankiewicz pokusił się nawet o gorzki żart, że ataki te można porównać z wybuchami na słońcu: – Możemy je obserwować, ale nie mamy na nie żadnego wpływu.

„Gazeta Wyborcza. Białystok", 21 marca 2012 ■

Minął miesiąc

W regionie. 2 marca w Centrum im. Ludwika Zamenhofa odbyło się uroczyste ogłoszenie zwycięzców tegorocznej 21. edycji Nagrody Literackiej Prezydenta Białegostoku im. Wiesława Kazaneckiego. Nagrody otrzymali ex aequo Michał Androsiuk, białoruski pisarz pochodzący z Hajnówki, za „Białego konia" oraz Jan Kamiński, autor „Książki meldunkowej". Tym samym główna nagroda w wysokości 32 tys. zł została rozdzielona na pół pomiędzy dwóch laureatów.

Policja umorzyła śledztwo dotyczące zniszczenia prawosławnej pustelni w Odrynkach. Zdarzenie miało miejsce w grudniu ubiegłego roku. Zniszczono wówczas ule, do rozlewisk zepchnięto traktorek-samoróbkę, a znad bramy wejściowej zerwano krzyż. Sprawców napadu nie wykryto.

9 marca w Białej Synagodze w Sejnach zaprezentowano spektakl „Ja j u poli verboju rosła" na podstawie opowiadania „Bajka o kalinowej fujarce" Oksany Zabużko. Na scenie wystąpiła Joanna Stelmaszuk.

Tylko jedna oferta wpłynęła na otwarty konkurs dotyczący organizacji „festiwalu rockowego skierowanego do mniejszości białoruskiej w Polsce". Chce go zorganizować Pogotowie Kulturalno-Społeczne z Białegostoku, zajmujące się m.in. takimi imprezami, jak Juwenalia czy Festiwal Up To Date. Z propozycją współpracy zwrócił się do PKS nowy Zarząd Białoruskiego Zrzeszenia Studentów, do którego należą prawa do festiwalu. Jeśli minister administracji zdecyduje się na ich propozycję, Pogotowie zapewnia: Basowiszcza w tym roku się odbędzie. Ministerstwo przeznaczy na festiwal 90 tys. zł. Brakujące środki organizatorzy zamierzają pozyskać od sponsorów.

Centrum im. Ludwika Zamenhofa przygotowuje wystawę poświęconą Festiwalowi Muzyki Młodej Białorusi Basowiszcza. Do udziału w fotograficznym projekcie CLZ zaprasza

Fot. Mirosława Łuksza

Jan Kamiński i Michał Androsiuk – laureaci tegorocznej edycji Nagrody Literackiej Prezydenta Białegostoku

zarówno zawodowców, jak i amatorów. Organizatorzy czekają na kontakt pod adresem e-mail: centrum@centrumzamenhofa.pl lub kontakt telefoniczny z Magdaleną Urbańską: 85 67 67 367, kom. 516 361 703. Wszystkie przekazane CLZ materiały foto, wideo, druki oraz inne pamiątki zostaną zaprezentowane na stronie CLZ www.centrumzamenhofa.pl oraz na stronie Gazety w Białymstoku. Ekspozycja zostałaby otwarta na tydzień przed festiwalem, a więc około połowy lipca.

14 marca wojewoda podlaski wydał zarządzenie zastępcze, stwierdzając wygaśnięcie mandatu wójta Narwi, prawomocnie skazanego za atak na mężczyznę, z którym się pokłócił. Taki wyrok oznacza utratę mandatu do sprawowania funkcji publicznej. Wojewoda wygasił mandat wójta Narwi Andrzeja P., bowiem radni dwukrotnie tego nie zrobili swoją uchwałą.

17 marca Klub Turystyki Rowerowej „Eskapada” zorganizował seminarium „Transgraniczna turystyka rowerowa Polska-Białoruś”, które odbyło się w ramach Podlaskich Targów Turystycznych w Białymstoku (16-18 marca). Podczas seminarium dyskutowano m.in. o możliwościach podróżowania rowerem po Białorusi, rozpatrywano propozycje rajdów i wycieczek rowerowych. „Eskapada” jest obecnie wiodąca organizacją turystyki rowerowej w Polsce.

W nocy z niedzieli na poniedziałek 19 marca na żydowskim cmentarzu w Wysokiem Mazowieckiem pojawiły się swastyki, runy SS i napis „Tu jest Polska nie Izrael”. Ofiarą neonazistów

Nasza tożsamość nie zanika

Według ogłoszonych 22 marca w Warszawie wyników ubiegłorocznego spisu powszechnego nas, polskich Białorusinów, doliczono się 47 tysięcy (31 tys. to identyfikacje białoruskie, 16 tys. – polsko-białoruskie). Jest to o 1700 osób mniej niż dziesięć lat temu. Przedstawiciele naszego środowiska prognozowali gorszy wynik, zaniżony w wyniku zastosowania niemiarodajnych metod zbierania danych. Główny Urząd Statystyczny tym razem bazował przede wszystkim na raportach rachmistrzów spisowych, a ci – z powodów oszczędności – dotarli zaledwie co do piątego mieszkańca kraju. Wprawdzie w gminach zamieszkanych przez mniejszość tych wizyt było więcej, ale zdarzały się przypadki nierzetelnych rachmistrzów, którzy mimo zadeklarowania przez spisywane osoby narodowości białoruskiej, zapisali je jako narodowości polskiej. Już to mogło rzutować na wiarygodność zebranych danych. Dodatkowo samospis internetowy, do którego nas tak gorąco zachęcano, prawie nie był wzięty pod uwagę.

Ostatecznie podany przez GUS wynik spisu w naszym przypadku nie jest znowu taki najgorszy. Biorąc pod uwagę znaczące wyludnienie się gmin ze znaczącym odsetkiem ludności białoruskiej (tam wymierającej) ogólna liczebność po dziesięciu latach prawie się nie zmieniła. To oznacza, iż mimo procesów asymilacji i polonizacji, tudzież braku mocnego oparcia duchowego ze strony białoruskiego państwa, tożsamość białoruska wśród nas nie zanika, choć nie jest tak wyrazista, jak u innych mniejszości.

Z najnowszych danych spisowych szczególnie dumni mogą być Ślązacy. Ich liczba wobec stanu sprzed dziesięciu lat wzrosła aż ponad czterokrotnie – ze 173 tys. do 809 tys. (415 tys. wskazało identyfikację śląską łącznie z polską). To zaskoczyło działaczy i zwolenników idei narodu śląskiego, w polskim ustawodawstwie nie uznawanego za mniejszość etniczną. Mają oni teraz potężny argument w ręku i będą domagać się nowelizacji ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych.

Jeszcze większy skok liczbowy odnotowano w przypadku Kaszubów. W 2002 r. taką – etniczną – przynależność zadeklarowało 5 tys. osób, a teraz aż 228 tys. Przy czym 212 tys. stanowiły deklaracje przynależności polsko-kaszubskiej.

Zaskoczeniem jest zdecydowanie wyższa liczba Ukraińców – 48 tys., o 17 tys. więcej niż podczas poprzedniego spisu. Te dane rozbudziły nadzieje działaczy ukraińskich na Podlasiu, którzy taką tożsamość starają się zaszczepić w dużej mierze w gminach, gdzie mieszkańcy deklarują się jako Białorusini. Czy rzeczywiście liczba takich deklaracji na Podlasiu wzrosła, okaże się, gdy zostaną opublikowane dane szczegółowe w rozbiciu na poszczególne gminy.

Powodów do zadowolenia nie mają Niemcy. Spis wykazał, że ubyło ich niemal o jedną trzecią. Ale i tak jest to mniejszość rzędu ponad 100 tys., choć trzy czwarte z tej liczby to deklaracje podwójne, polsko-niemieckie lub śląsko-niemieckie. Wiele też osób, które poprzednio wskazało narodowość niemiecką, teraz zadeklarowało na pierwszym miejscu śląską.

Jerzy Chmielewski

Częściowe wyniki spisu powszechnego 2011 w odniesieniu do identyfikacji narodowej lub etnicznej:
- polska 36 085 tys. (w tym jako pierwsza 36 007 tys.)
- śląska 809 tys. (418 tys.)
- kaszubska 228 tys. (17 tys.)
- niemiecka 109 tys. (49 tys.)
- ukraińska 48 tys. (36 tys.)
- białoruska 47 tys. (37 tys.)
- romska 16 tys. (12 tys.)
- rosyjska 13 tys. (8 tys.)
- amerykańska 11 tys. (1 tys.)
- łemkowska 10 tys. (7 tys.)

padły tablice informacyjne na murze, pomnik ustawiony na terenie nekropolii i kilka macew. Sprawcy posługiwali się pomarańczową i żółtą farbą. Policja prowadzi dochodzenie w tej sprawie. Większość wysokomazowieckich Żydów zginęła w 1943 roku w obozie Auschwitz-Birkenau.

21 marca prezes Instytutu Pamięci Narodowej Łukasz Kamiński odwołał z funkcji dyrektora oddziału IPN w Białymstoku prof. Cezarego Kuklę. Nie podano oficjalnie powodów odwołania. Prezes IPN powierzył pełnienie obowiązków dyrektora Oddziału IPN w Białymstoku Radosławowi Petermanowi, dotychczasowemu zastępcy dyrektora Biura Lustracyjnego. Profesor Cezary Kuklo tworzył białostocki oddział i był jego szefem od 2000 r.

W dniach 21-22 marca gościli na Podlasiu na wyjazdowym posiedzeniu posłowie z Sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych. W Białymstoku dyskutowali o źródłach aktów agresji na tle rasowym, etnicznym i narodowościowym, zajmowali się też rozpatrzeniem informacji Ministra Spraw Wewnętrznych oraz Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania na temat działań, podjętych w związku z aktami antysemityzmu, rasizmu i ksenofobii, które miały miejsce na Podlasiu w ostatnim czasie. Posłowie odwiedzili też Bielsk Podlaski oraz gminę Narewka i spotkali się z tamtejszymi samorządowcami.

23 marca w galerii Gminnego Centrum Kultury w Gródku otwarto wystawę fotografii „Kolory prawosławia. Polska". Zaprezentowano na niej ponad 200 zdjęć pochodzących z serwisu internetowego Orthphoto, dotyczących prawosławia w Polsce. Wystawa prezentowana jest w różnych polskich galeriach z błogosławieństwa metropolity Sawy, a honorowym patronatem objął ją prezydent Bronisław Komorowski. Wernisażowi w Gródku towarzyszyły koncerty miejscowych chórów cerkiewnych oraz projekcja filmu „Żertwa" Tamary Sołoniewicz. Wystawa potrwa do 13 kwietnia.

Fot. Jerzy Chmielewski

Na wernisażu wystawy „Kolory prawosławia. Polska" w Gródku

Przedstawiciele resortu edukacji, resortu administracji i cyfryzacji, wojewody podlaskiego i kuratorium oświaty oraz organizacji mniejszości białoruskiej w Polsce, a także pracownicy szkół z białoruskim językiem nauczania spotkali się podczas dyskusji nad strategią oświaty dla mniejszości białoruskiej w Polsce. Strategia to dokument, w którym zawarte są bieżące informacje na temat oświaty danej mniejszości w kraju oraz propozycje, jak ten system monitorować i poprawiać. Strategia oświaty dla mniejszości białoruskiej będzie czwartym tego typu dokumentem. Od 2001 r. powstały takie strategie dla mniejszości litewskiej, niemieckiej i ukraińskiej. Z danych kuratorium w Białymstoku wynika, że w regionie języka białoruskiego uczy się 3033 uczniów w 44 szkołach i przedszkolach. Najwięcej uczniów, bo 1437, uczy się w 26 placówkach w powiecie hajnowskim, 1192 uczniów jest w siedmiu placówkach w powiecie bielskim. W Białymstoku takich uczniów jest 250, a szkół pięć.

W dniach 23-25 marca uroczyście obchodzono w Białymstoku Święto Niepodległości Białorusi („25 Sakawika"). Złożyły się nań spotkania i dyskusje, spektakle („Ucz się. Ucz się? Ucz się!", „Cacacznaja krama", przedstawienie do wierszy Leanida Drańko-Majsiuka), projekcje filmów. W niedzielę 25 marca w cerkwi Hagia Sofia odprawiono liturgię świętą w intencji białoruskiego narodu. Organizatorami obchodów święta byli wspólnie Stowarzyszenie AB-BA, Związek Białoruski w RP, „Niva" i Radio Racja.

Zamiar zamknięcia 120 placówek oświatowych zgłosiły kuratorium oświaty w Białymstoku samorządy z województwa podlaskiego. Zdecydowana większość, bo dotyczy 81 placówek, to wnioski wynikające ze zmian w systemie edukacji. Z mocy ustawy likwidowane są np. licea profilowane i technika uzupełniające. 26 kolejnych wniosków dotyczy zamiaru likwidacji głównie małych szkół podstawowych. Są wśród nich placówki, gdzie uczy się obecnie od 5 do 30 uczniów.

Rośnie liczba turystów odwiedzających województwo podlaskie – wynika z informacji przedstawicieli organizacji turystycznych z regionu, obecnych na VII Podlaskich Targach Turystycznych, które w dniach 16-18 marca odbyły się w Białymstoku. Wystawcy zwrócili też uwagę na to, że chętnie wybierane są przez turystów miejsca związane z mniejszościami narodowymi czy religijnymi zamieszkującymi region. Już nie tylko Puszcza Białowieska jest wizytówką regionu. Rośnie znaczenie Puszczy Knyszyńskiej oraz szlaku tatarskiego, Narwiańskiego Parku Naro-

Фота Юркі Хмялеўскага

25 сакавіка беларусы Беласточчыны традыцыйна ўжо адзначылі 94-ыя ўгодкі Беларускай Народнай Рэспублікі ў зале „Сподкі" у Беластоку. На гэты раз бел-чырвона-белыя букеты за асабісты ўклад у беларускую справу ўрачаны былі: старшыні Цэнтра грамадзянскай адукацыі Польшча – Беларусь у Беластоку, Марціну Рэмбачу, збіральніку беларускіх народных песень з Беласточчыны, Сцяпану Копе ды Міраславу Пякарскаму – прадпрымальніку з падбеластоцкіх Юраўцаў (на здымку).

dowego, Tykocina i samego Białegostoku.

W kraju. „Ja chaczu skazać paru słow da hramadzian Biełarusi. Budźcie mocnymi. Trymajciesia! Żywie Biełaruś!" – powiedział po białorusku polski premier na konferencji prasowej 29 lutego. Tusk wyraził też „pełną solidarność ze wszystkimi obywatelami, którzy cierpią z tytułu praktyk prezydenta Łukaszenki i jego ekipy". Odnosząc się do prośby władz białoruskich o opuszczenie Mińska przez polskiego ambasadora, Tusk ocenił, że ta „nerwowa i dość drastyczna jak na reguły dyplomacji reakcja Mińska i reżimu prezydenta Łukaszenki (...) pokazuje, że typ sankcji, jaki Polska proponuje, staje się dokuczliwy dla reżimu". Jednocześnie zapewnił, że polska strona będzie dalej współpracowała z przedstawicielami opozycji demokratycznej w Białorusi. 2 marca minęło 20 lat od nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską a niepodległą Białorusią. Polska uznała niepodległość Białorusi 27 grudnia 1991 r. – 2 marca 1992 r. formalnie nawiązano stosunki dyplomatyczne.

2 marca Sejm RP przyjął uchwałę w sprawie sytuacji w Białorusi. Tego samego dnia z inicjatywy podlaskiego posła Roberta Tyszkiewicza ukonstytuował się Parlamentarny Zespół ds. Białorusi. Uchwała w sprawie Białorusi została przyjęta przez aklamację. Przygotowała ją Komisja Spraw Zagranicznych, a jeden z priorytetów to m.in. domaganie się „natychmiastowego wypuszczenia na wolność piętnastu więźniów sumienia" oraz apel do wszystkich parlamentów krajów europejskich o aktywne wspieranie białoruskiego społeczeństwa obywa-

Odpór samorządowców

Współpracujący z „Cz" Janusz Korbel, ekolog z Białowieży, usilnie przekonuje, że batalii o poszerzenie Białowieskiego Parku Narodowego w żaden sposób nie można łączyć z tożsamością dominującej na tych terenach mniejszości białoruskiej. Objęcie tego obszaru ścisłą ochroną przyrodniczą jego zdaniem w niczym jej nie zagraża.

Samorządowcy i okoliczna ludność są jednak innego zdania. Ich zdecydowany opór wynika ze zwykłego strachu o przyszłość i tak już zdegradowanych ekonomicznie, a przez to gwałtownie wyludniających się gmin, w których mieszkają. Argumentu narodowościowego otwarcie jednak nie podnoszą, nie licząc wspierającego ich posła SLD Eugeniusza Czykwina, który przy tej okazji najwyraźniej chce ubić też polityczny interes, kreując się na obrońcę uciskanych Białorusinów. Mimo to można mu przyznać sporo racji, kiedy twierdzi, że ustanowienie tak szerokiej strefy ochronnej Puszczy Białowieskiej uderzy w białoruską tożsamość zwarcie mieszkających tam autochtonów. Taką tożsamość można bowiem pielęgnować, gdy przede wszystkim ma się zapewniony byt ekonomiczny. Tymczasem region objęty ścisłą ochroną przyrodniczą nie ma żadnej przyszłości gospodarczej. Choć przemiany po 1989 r. i tak już doprowadziły w Hajnówce i okolicznych gminach do niemal całkowitej likwidacji przemysłu, to propozycja ekologów, skądinąd niezwykle szlachetna, na zawsze pozbawi ten region znaczących inwestycji. A tylko one mogą zahamować wciąż postępujący ubytek miejsc pracy, a w konsekwencji odpływ ludności i de facto zanikanie nieprzerwanie obecnego tu od wieków żywiołu białoruskiego.

Tymczasem europejskie akty prawne, które rząd polski obowiązują, zakazują odgórnych działań ustawodawczych, które spowodują zmianę proporcji ludności obszaru, jakiego dotyczą. A na Hajnowszczyźnie (i nie tylko), szczególnie w samej Białowieży, te proporcje już się odwróciły. Przybywa przyjezdnych, Polaków, a Białorusinów ubywa.

Samorządowcy podczas debaty w stolicy wskazywali jednak tylko na hamulce gospodarcze, i to jedynie ogól-

telskiego i procesu demokratyzacji w Białorusi.

5 marca w Bibliotece Narodowej w Warszawie otwarto wystawę poświęconą Kodeksowi Supraskiemu. Czytelnicy Biblioteki Narodowej i osoby zainteresowane zabytkiem mogą oglądać ją do 2 kwietnia. Eksponat od roku 2007 jest wpisany na listę Pamięci Świata UNESCO. Księga została spisana na początku XI wieku, w drugiej połowie XVI wieku przybyła do monasteru Zwiastowania Bogurodzicy w Supraślu, gdzie prawdopodobnie w 1823 r. odkrył ją dla nauki prof. Michał Bobrowski. W chwili obecnej części księgi znajdują się w posiadaniu Biblioteki Narodowej w Warszawie, Biblioteki Uniwersyteckiej w Lublanie i Rosyjskiej Biblioteki Narodowej w Petersburgu.

13 marca na Wiejskiej w Warszawie sejmowe komisje samorządu terytorialnego i polityki regionalnej oraz ochrony środowiska, zasobów naturalnych i leśnictwa przeprowadziły wysłuchanie publiczne w sprawie obywatelskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody. Do udziału w nim zostało dopuszczonych blisko dwieście osób. Najliczniejszą grupę stanowili samorządowcy z powiatu hajnowskiego. Obywatelska inicjatywa ustawodawcza zrodziła się bowiem w wyniku zablokowanych przez nich starań ekologów o rozszerzenie granic Białowieskiego Parku Narodowego na obszar całej Puszczy po polskiej stronie. Proponowane zmiany przepisów wójtom i burmistrzom tych gmin takie prawo veta im odbierają. *Czyt. niżej.*

Ogłoszono wstępne wyniki spisu powszechnego przeprowadzonego w ubiegłym roku przez GUS. Oto lista narodowości i grup etnicznych zamieszkujących Polskę: Polacy – 36,085 mln, Ślązacy – 809 tys., Kaszubi – 228 tys., Niemcy – 109 tys., Ukraińcy – 48 tys., Białorusini – 47 tys., Romowie – 16 tys., Rosjanie – 13 tys., Amerykanie – 11 tys., Łemkowie – 10 tys. Jeśli chodzi o mniejszości, to – porównując obecne wyniki z tymi z 2002 r. – liczebnie zyskali Ukraińcy, Rosjanie i Romowie, mniej odnotowano Niemców i Białorusinów (o 1,7 tys. osób). W województwie podlaskim mieszka ponad 3,1 proc. ludności kraju (1 milion 200 tys.), jest to też region o najmniejszej, obok Warmii i Mazur, gęstości zaludnienia.

W marcowym numerze polskiej edycji prestiżowego i największego na świecie miesięcznika popularnonaukowego „Nationale Geografic”, poświęconego przyrodzie i środowisku naturalnemu, ukazał się artykuł „Na pograniczu krajów, kultur i czasów. Podlasie”. Autorem tekstu jest Izabela Filc-Redlińska, zdjęcia wykonał zaś światowej sławy fotograf Tomasz Tomaszewski.

Płyta „Pieśni z Kożyna”, wydana przez Stowarzyszenie Dziedzictwo Podlasia, prezentująca tradycyjne białoruskie kompozycje, zdobyła II nagrodę w ogólnopolskim konkursie „Fonogram Źródeł 2011”. Organizatorem konkursu jest Polskie Radio S.A. – Radiowe Centrum Kultury Ludowej. Jego celem jest promocja muzyki folkowej i tradycyjnej w Polsce.

***W Republice Białoruś*.** 28 lutego białoruskie MSZ zwróciło się do ambasadorów UE i Polski, aby opuścili Białoruś na konsultacje,

nikowo. Bo nie mają pewności, że nawet gdy inicjatywa upadnie i park nie będzie poszerzony, naraz tymi terenami zainteresują się inwestorzy. Bo dlaczego dotąd się nie interesowali? A czy bez winy są i włodarze, którzy w tym kierunku czynili i czynią wciąż mało usilne starania?

Przedstawiciele organizacji ekologicznych na wysłuchaniu w Sejmie byli mniej liczni. W swym wystąpieniu skupili się na konieczności ochrony cennych przyrodniczo terenów. Aspektu narodowościowego nikt z nich nie podnosił, chociaż było można to zrobić. Wystarczyło powołać się choćby na Janusza Korbela, który w „Cz” niejednokrotnie pisał, iż ochrona Puszczy może też służyć zachowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców. Pod warunkiem wszakże, że działania proekologiczne będą iść w parze z administracyjnymi, nakazującymi gminom trzymanie się tradycyjnych wzorców w urbanistyce, architekturze i wspieranie przez nie kultury autochtonów.

Autorzy obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej nie grzmieli tak głośno, jak samorządowcy z Hajnowszczyzny (wspierani przez posła Czykwina i senatora Włodzimierza Cimoszewicza), gdyż rządząca Platforma Obywatelska projekt wstępnie bezdyskusyjnie poparła. Podobnie Ruch Palikota. W Sejmie jest zatem większość gotowa go przegłosować. Jeśli tak się stanie, zdecydowany odpór samorządowców, jaki miał miejsce na marcowym wysłuchaniu w Sejmie, nie będzie miał żadnego znaczenia. Podobnie jak towarzyszący temu protest grupy mieszkańców, zebranych w tym samym czasie przy jednej z hajnowskich cerkwi.

Wydaje się zatem, że w tej sprawie wójtowie i burmistrzowie zamiast krzyczeć i płakać (wójt gminy Hajnówka użalała się, iż drewno w Puszczy będzie gniło) powinni zaproponować kompromis. Tak, aby nowa ustawa, zezwalając na odgórne poszerzanie parku, miała też zapis gwarantujący rekompensatę ubocznych skutków ekonomicznych (wyższe dotacje i subwencje z budżetu państwa).

Jerzy Chmielewski

oraz wezwało swoich ambasadorów w Brukseli i Warszawie do Mińska. Był to rezultat decyzji ministrów ds. europejskich państw UE, podjętej na spotkaniu w Brukseli, którzy formalnie zatwierdzili sankcje w postaci zakazu wizowego oraz zamrożenia aktywów wobec 21 kolejnych przedstawicieli reżimu białoruskiego. Sankcje objęły 19 sędziów i dwóch milicjantów.

3 marca wręczono po raz pierwszy nagrodę im. Jerzego Giedroycia dla najlepszej książki prozatorskiej po białorusku, ustanowioną przez ambasadę RP w Mińsku oraz Instytut Polski w Mińsku. Otrzymał ją Paweł Kaściukiewicz za opowiadania „Reprezentacja Republiki Białoruś w pobocznych dyscyplinach sportu”. Zdobywca otrzymał 105 mln rubli białoruskich (40 tys. zł) oraz miesięczny pobyt na Gotlandii. Jego książka zostanie też wydana po polsku. Zdaniem nagrodzonego (pracuje w jednej z mińskich księgarni), dzięki nagrodzie znacznie wzrosło zainteresowanie wszystkimi książkami nominowanymi do tego wyróżnienia.

6 marca na kilka godzin wstrzymana została praca polskiego konsulatu w Mińsku. Stało się to z powodu znalezienia w jego pobliżu podejrzanej czarnej walizki pozostawionej w banku sąsiadującego z wejściem do konsulatu. Po interwencji brygady saperów, wszystko wróciło do normy – alarm okazał się fałszywy.

15 marca białoruskie służby graniczne nie pozwoliły wjechać do Polski dziennikarzowi Biełsatu Michałowi Janczukowi. Nie podano przy tym powodów tej decyzji. Michał Jańczuk jest kolejnym dziennikarzem, którego nie wypuszczono z kraju. To samo spotkało szefową Białoruskiego Stowarzyszenia Dziennikarzy Żannę Litwinę oraz redaktora gazety „Nasza Niwa”, Andreja Dyńko. Wszyscy oni otrzymali pieczątkę w paszporcie, informującą o zakazie wyjazdu. Za granicę nie mogą też wyjechać białoruscy opozycjoniści i aktywiści organizacji pozarządowych. Zakaz wjazdu za granicę otrzymali Anatol Labiedźka – szef Białoruskiego Frontu Narodowego, Siarhej Kaljakin – przewodniczący partii „Sprawiedliwy Świat”, Wiktar Karnijenka – aktywista akcji „O sprawiedliwe wybory”, obrońcy praw człowieka Walancin Stefanowicz i Aleh Hułak. Postępowanie białoruskich władz ma być odpowiedzią na sankcje UE zabraniające wjazdu na teren wspólnoty ponad 230 osób związanych z reżimem Łukaszenki.

16 marca głodującego białoruskiego opozycjonistę Siarhieja Kawalenkę w mińskim szpitalu więziennym przywiązano do łóżka i podłączono przymusowo do kroplówki. Kawalenka, który jest witebskim działaczem Partii Konserwatywno-Chrześcijańskiej – Białoruski Front Narodowy, ogłosił głodówkę w chwili zatrzymania 19 grudnia 2011 r. W połowie stycznia zaczęto go karmić przymusowo, potem przez jakiś czas jadł samodzielnie raz dziennie, ale na początku lutego wznowił głodówkę. Pod koniec lutego przeniesiono go z witebskie-

zvyazda.minsk.by

Міжнародная супольнасць заклікае Міжнародную федэрацыю хакея перанесці чэмпіянат свету па хакеі ў 2014 годе з Мінска ў іншую краіну па палітычных матывах. У Еўрапарламенце ёсць ужо праект рэзалюцыі, якую запрапанаваў польскі еўрадэпутат Марк Мігальскі. Яе змест наступны:

„Wzywa się Narodowe Federacje Hokeja na Lodzie państw członkowskich UE oraz wszystkich innych demokratycznych krajów, aby nakłoniły IIHF, w tym podczas następnego posiedzenia Kongresu w maju w Helsinkach, aby zrewidowała swoją wcześniejszą decyzję i przeniosła Mistrzostwa Świata w Hokeju na Lodzie w 2014 roku z Białorusi do innego kraju, jeśli wszyscy więźniowie polityczni, uznani przez międzynarodowe organizacje praw człowieka za »więźniów sumienia«, nie zostaną uwolnieni oraz jeśli reżim nie pokaże jasnych sygnałów przestrzegania zobowiązania do poszanowania praw człowieka i rządów prawa”.

На здымку: Аляксандр Лукашэнка на зімовым спартыўным свяце „Мінская лыжня-2012”, што 4 сакавіка прайшло ў Рэспубліканскім цэнтры алімпійскай падрыхтоўкі па зімовых відах спорту „Раўбічы”, як член спартыўнай каманды Прэзідэнта Беларусі, якая ўдзельнічала ў спаборніцтвах па-за конкурсам, і фінішавала першай у лыжнай эстафетнай гонцы 4 х 2,5 км.

Без сораму

Калі перасякаем мяжу Рэспублікі Беларусь, паўсюдна з вуснаў чыноўнікаў чуем рускую мову, быццам апынуліся на мяжы колішняга Савецкага Саюза. Беларуская мова, культура ды гістарычная спадчына зусім прыніжаны. Гэта ўжо амаль нікога не здзіўляе. Нават бачаць тое прыхільнікі лукашэнкаўскага рэжыму, якіх яшчэ трохі можна адшукаць у Польшчы. Аднак вестка, якая ў палове сакавіка маланкава разнеслася па беларускім інтэрнэце, можа шакіраваць. У пачатку сакавіка з кабінетаў Адміністрацыі прэзідэнта пайшоў новы загад. У ім чытаем (зразумела, што на рускай мове) „Прыняць канкрэтныя меры па недапушчэнні правядзення кіраўнікамі дзяржаўных органаў, іншых арганізацыяў палітыкі прымусовай беларусізацыі і штучнага скарачэння выкарыстання рускай мовы ў іх дзейнасці". Паводле дзейнага закона, дзяржаўнымі мовамі зяўляюцца руская і беларуская. Аднак закон фактычна не дзейнічае, ёсць толькі адна мова – руская. Гэтае распараджэнне бессаромна заклікае дзяржаўных чыноўнікаў, працаўнікоў усіх установаў, каб нават не адважыліся ўводзіць у дзяржаўнае выкарыстанне мовы карэннага насельніцтва. Руская мова мае быць непарушная. Ворагі беларускай культуры і дзяржаўнасці ўжо нават не скрываюць перад народам сваіх намераў.

Вячаслаў Харужы

go aresztu do szpitala więziennego w Mińsku. Opozycjonista został skazany pod koniec lutego na ponad dwa lata kolonii karnej za złamanie warunków odbywania kary z maja 2010 roku, kiedy to skazano go za wywieszenie biało-czerwono-białej historycznej flagi Białorusi.

17 marca państwowa agencja BiełTA poinformowała, że skazani przez białoruski sąd na karę śmierci za zamach w mińskim metrze 11 kwietnia 2011 r. Dźmitry Kanawałau i Uładzisłau Kawaliou zostali straceni (prawdopodobnie wyroki wykonano 16 marca). W Białorusi kara śmierci wykonywana jest przez rozstrzelanie. Prezydent Łukaszenka nie skorzystał z przysługującego mu prawa łaski. Dwaj 25-latkowie pochodzący z Witebska zostali zatrzymani niecałe dwa dni po zamachu. Kanawałau został oskarżony o przygotowanie i podłożenie ładunku wybuchowego na peronie metra. Kawaliou – o współudział i niepowiadomienie o przestępstwie. W wyniku wybuchu zginęło 15 osób. Kanawałau był także oskarżony o dwa inne wybuchy: w Mińsku w 2008 r. oraz w Witebsku w 2005 r. W obu tych przypadkach rannych zostało kilkadziesiąt osób. Kanawałau przyznał się do winy i odmówił zeznań w sądzie. Kawaliou w trakcie procesu konsekwentnie zaprzeczał swojemu udziałowi w zamachu. O wstrzymanie wykonania wyroku apelowały liczne organizacje praw człowieka i oficjalne agendy ONZ oraz Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy. Przeprowadzony w grudniu 2011 roku sondaż niezależnego białoruskiego ośrodka NISEPI wykazał, że więcej Białorusinów (43,3 proc.) nie wierzy w winę skazanych niż w nią wierzy (37 proc.). Oficjalnych dane na temat liczby egzekucji nie są w Białorusi publikowane. Jak podaje portal internetowy tut.by, w ciągu ostatnich pięciu lat rozstrzelano tam co najmniej 14 osób. Według danych Amnesty International od 1991 r. w Białorusi stracono około 400 osób. *Czyt. na str. 7.*

23 marca Białoruś wprowadziła czasowy zakaz importu z państw Unii Europejskiej bydła i trzody chlewnej, w związku z występowaniem tam przypadków zachorowań tych zwierząt – poinformowała państwowa agencja BiełTA, powołując się na Ministerstwo Rolnictwa. Zakaz ma związek z występowaniem w Europie Zachodniej zachorowań bydła wywołanych przez tzw. wirus ze Schmallenbergu. Wirus jest groźny, bo nie ma na niego szczepionki. W Polsce nie odnotowano dotąd żadnego zachorowania.

Białoruś będzie produkować kopie pasów kontuszowych, zwanych pasami słuckimi. Inicjatorem wznowienia ich produkcji jest ponoć sam

zvyazda.minsk.by

Гуканне вясны ў вёсцы Касцюшкавічы (крычаўскі раён)

prezydent Aleksander Łukaszenka. Z jego polecenia już rozpoczęli pracę historycy, historycy sztuki, technolodzy, projektanci, tkacze oraz przedstawiciele zakładów dekoratorskich. Ich celem będzie odtworzenie technologii produkcji pasów. Przewidziano stworzenie katalogu pasów słuckich w zbiorach białoruskich i zagranicznych, badania nad materiałami wykorzystywanymi do ich produkcji oraz ich zamiennikami wytwarzanymi współcześnie. Manufaktura produkująca pasy kontuszowe została uruchomiona przez Radziwiłłów w 1746 r. w Nieświeżu, ale wkrótce przeniesiono ją do Słucka (sto km na południe od Mińska), gdzie działała około stu lat. Pasy produkowane w Słucku zyskały taką sławę, że nawet pasy kontuszowe powstające w innych manufakturach na terytorium Polski, Ukrainy czy Rosji również nazywano słuckimi. Wykonywano je z jedwabiu z dodatkiem nici srebrnych i złotych. W wielkim, drogim pasie znajdowało się od 200 gram złota i mniej więcej tyle samo srebra. Słuckie pasy były bardzo długie – mierzyły 4,5-5 metrów.

Na świecie. Władimir Putin ponownie został wybrany prezydentem Rosji. 4 marca już w pierwszej turze głosowania rozstrzygnął rywalizację o Kreml zdobywając poparcie 63,71 proc. wyborców. Pozostali kandydaci znaleźli się daleko w tyle – drugi w kolejności lider Komunistycznej Partii Federacji Rosyjskiej Giennadij Ziuganow otrzymał 17,19 proc. głosów. Frekwencja wyborcza wyniosła 65,3 proc. W czasie głosowania z całej Rosji napływały informacje o łamaniu prawa wyborczego. Zarówno te sygnały, jak i protesty na ulicach Moskwy w kolejnych dniach, nie wpłynęły na wynik wyborów.

svaboda.org

Аргкамітэт сьвяткаваньня Дня Волі атрымаў дазвол Мінскага гарвыканкаму на правядзеньне ў сталіцы шэсьця і мітынгу 25 сакавіка. Людзі прайшлі пры пільным наглядзе міліцыянтаў з мэталашукальнікамі – даглядаліся сумкі, кішэні. Людзі неслі расцяжкі з антылукашэнкаўскімі лозунгамі. Перад ізалятарам, дзе знаходзіцца палітвязень Сяргей Каваленка, быў пакінуты букет кветак і ліст з віншаваннямі. На мітынгу спявак Зміцер Вайцюшкевіч заўважыў, што пра зялёна-чырвоны сцяг не створана ніводнай песні, а бел-чырвона-белы сцяг узгадваецца ў многіх творах. І праспяваў адну з такіх песень. У шэсці і мітынгу ўдзельнічала каля двух тысяч чалавек. Затрыманняў не было.

Znana podlaska kapela Czeremszyna, wykonująca muzykę folkową z naszego regionu (białoruską, ukraińską), wzięła udział w międzynarodowym festiwalu muzycznym w stolicy Nepalu Katmandu. Impreza odbyła się w dniach 9-18 marca. Zagrały na niej zespoły z całego świata: Azji, Afryki, Ameryki i Europy. Czeremszynę zaprosiła grupa folkowa z Nepalu, która występowła na festiwalu „Z wiejskiego podwórza” w Czeremsze.

12 marca opublikowany został doroczny raport organizacji Reporterzy bez Granic, klasyfikujący tzw. „wrogów Internetu”. Na liście znalazło się 12 państw, w tym po raz pierwszy Białoruś i Bahrajn. Pozostałe kraje to: Arabia Saudyjska, Birma, Chiny, Iran, Korea Północna, Kuba, Syria, Turkmenistan, Uzbekistan i Wietnam. „Łączą one drastyczne często filtrowanie treści (publikowanych w internecie) z ograniczeniami dostępu, śledzeniem cyberdysydentów oraz propagandą on-line” – wskazuje raport. Dodaje, iż na całym świecie przebywa obecnie w więzieniach około 120 blogerów i internetowych aktywistów, przede wszystkim w Chinach, Iranie i Wietnamie.

23 marca Unia Europejska przyjęła nowe sankcje wobec białoruskiego reżimu. Oprócz zakazu wjazdu na teren UE kolejnej grupy funkcjonariuszy państwowych, podjęto decyzję o zamrożeniu aktywów 29 firm należących do trzech oligarchów wspierających prezydenta Łukaszenkę. Według informacji prasowych chodzi o firmy Jurego Czyża, Uładzimira Piefcieua oraz Anatola Tarnanuskaha.

25 сакавіка з нагоды 94-я ўгодкі Беларускай Народнай Рэспублікі. адбыліся ў Бэльгіі, Вялікай Брытаніі, Чэхіі, сьвяточныя мерапрыемствы прайшлі таксама ў Нямеччыне, Літве, Латвіі, Эстоніі, іншых краінах Еўропы і ў Амэрыцы. Усюды быў зачытаны зварот старшыні Рады БНР Івонкі Сурвілы.